

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 433/2011-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. novembra 2011 predbežne prerokoval sťažnosť S. S., t. č. vo výkone väzby, zastúpeného advokátom JUDr. M. G., N., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 6 ods. 3 písm. a), b) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajskej prokuratúry v Trnave č. k. Kv 32/11-12 z 23. augusta 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť S. S. **o d m i e t a** pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie a rozhodnutie.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 24. októbra 2011 faxom a následne 26. októbra 2011 poštou doplnená sťažnosť S. S., t. č. vo výkone väzby (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. M. G., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods.

2 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 6 ods. 3 písm. a), b) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajskej prokuratúry v Trnave (ďalej len „krajská prokuratúra“) č. k. Kv 32/11-12 z 23. augusta 2011 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že uznesením vyšetrovateľa Policajného zboru sp. zn. ČVS: PPZ-201/BOK-ZA-2011 z 22. augusta 2011 (ďalej len „uznesenie vyšetrovateľa o vznesení obvinenia“) bolo proti nemu vznesené obvinenie pre trestný čin vraždy podľa § 219 ods. 1 a 2 písm. j) Trestného zákona účinného v rozhodnom období. Keďže uvedené uznesenie vyšetrovateľa považoval sťažovateľ za „*nesprávne, nezákonné a nepreskúmateľné*“, pretože sa uvedeného skutku nedopustil, podal proti nemu sťažnosť priamo do zápisnice pri výsluchu konanom 22. augusta 2011 s tým, že jej písomné odôvodnenie pošle vyšetrovateľovi v zákonom ustanovenej trojdňovej lehote, ktorá uplynula 24. augusta 2011.

Sťažovateľ ďalej v sťažnosti argumentoval, že v deň konania jeho výsluchu (pred ním aj bezprostredne po ňom) chcel jeho obhajca využiť právo nahliadnuť do vyšetrovacieho spisu, aby sa mohol vyjadriť ku všetkým dôkazom, ako aj kvalifikovane odôvodniť sťažnosť proti uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia. Nahliadnutie do spisu mu bolo v zmysle § 69 ods. 2 Trestného poriadku vyšetrovateľom odmietnuté bez odôvodnenia. Následne podal sťažovateľ žiadosť, ktorou žiadal preskúmať uvedený nezákonný postup vyšetrovateľa. V prípise krajskej prokuratúry z 8. septembra 2011, ktorým bola žiadosť sťažovateľa vybavená, prokurátor krajskej prokuratúry konštatoval, že „*v súčasnom štádiu vyšetrovania nie sú dané dôvody na odmietnutie... práva nazerať do spisu, s tým, že prokurátor krajskej prokuratúry písomne vyšetrovateľa PZ upravil, aby mi v realizácii môjho práva nebránil a zároveň prokurátor upozornil vyšetrovateľa PZ, že závažnosť dôvodov odmietnutia nahliadnuť do vyšetrovacieho spisu je potrebné vždy konkretizovať*“. Na základe uvedeného je sťažovateľ toho názoru, že postupom vyšetrovateľa bolo porušené jeho právo na spravodlivý proces, základné právo na obhajobu, ako aj základné princípy a zásady trestného konania a v tejto súvislosti poukázal na judikatúru ústavného súdu, ako aj Európskeho súdu pre ľudské práva.

Napadnutým uznesením (doručeným sťažovateľovi 25. augusta 2011) bola sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu o vznesení obvinenia krajskou prokuratúrou zamietnutá pred uplynutím zákonnej trojdňovej lehoty, dokonca hneď v prvý deň tejto lehoty, čo súčasne krajskej prokuratúre znemožnilo vysporiadať sa s písomným odôvodnením sťažnosti, keďže ňou v tom čase ani nedisponovala. Sťažovateľ vyjadril svoje presvedčenie, že v opačnom prípade (ak by jeho obhajcovi bolo umožnené nahliadnuť do vyšetrovacieho spisu a krajská prokuratúra poznala písomné odôvodnenie jeho sťažnosti), jediným jej rozhodnutím by bolo zrušenie uznesenia vyšetrovateľa o vznesení obvinenia. Podľa sťažovateľa „v uvedenom štádiu trestného konania orgány činné v trestnom konaní sa opierali o dôkazy, teda jeden jediný dôkaz, ktorý nasvedčoval tomu, že by som sa skutku mal dopustiť ja, avšak orgány činné v trestnom konaní nevykonali v danom štádiu trestného konania žiaden dôkaz, ktorý vykonať mohli a mali, ktorý by vyvracal podozrenie o tom, že by som ja bol spáchal uvedený skutok, dokonca aj mne šikanóznym konaním znemožňovali výkon svojich ústavou garantovaných práv...“. Uvedeným postupom a napadnutým uznesením boli podľa sťažovateľa závažným spôsobom porušené ním označené základné a iné práva zaručené ústavou a dohovorom.

Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd rozhodol nálezom, v ktorom vysloví, že napadnutým uznesením boli porušené jeho základné práva podľa čl. 17 ods. 2, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 3 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 6 ods. 3 písm. a), b) a d) dohovoru, napadnuté uznesenie zruší a vec vráti krajskej prokuratúre na ďalšie konanie, prizná mu finančné zadost'učinenie v sume 33 000 € a trovy konania.

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej

zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľ v sťažnosti namieta porušenie svojich označených práv napadnutým uznesením, ktorým bola krajskou prokuratúrou zamietnutá jeho sťažnosť proti uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia. Sťažovateľ najmä namieta, že napadnuté uznesenie bolo vydané pred uplynutím zákonnej trojdňovej lehoty (hneď v jej prvý deň), v rámci ktorej bol oprávnený svoju sťažnosť prednesenú počas výsluchu do zápisnice písomne doplniť, túto možnosť aj využil, avšak krajská prokuratúra sa písomným doplnením jeho sťažnosti nezaoberala z dôvodu, že ním v čase svojho rozhodovania ani nedisponovala. Sťažovateľ tiež argumentoval, že uvedenú sťažnosť nemohol riadne odôvodniť v dôsledku neodôvodneného odmietnutia nahliadnutia do spisu zo strany vyšetrovateľa v deň konania výsluchu, čím bolo porušené najmä jeho právo na obhajobu.

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti považoval v prvom rade za potrebné opätovne poukázať na čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého je jeho právomoc v konaní o sťažnostiach limitovaná princípom subsidiarity.

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy, príp. iné orgány verejnej moci. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy, ale aj iné orgány moci sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Z toho dôvodu je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov, príp. iných orgánov verejnej moci (m. m. IV. ÚS 236/07).

Princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každá fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (podobne II. ÚS 148/02, IV. ÚS 78/04, I. ÚS 178/04, IV. ÚS 380/04).

V súvislosti s uplatňovaním princípu subsidiarity ústavný súd pri posudzovaní namietaného porušenia označených práv sťažovateľa v prebiehajúcom trestnom konaní vo svojej judikatúre vychádza z právneho názoru, že trestné konanie je od svojho začiatku až po jeho koniec procesom, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií ochrany základných práv a slobôd môžu zo strany orgánov uplatňujúcich svoje kompetencie v trestnom konaní naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat' pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ktoré neboli odstránené v jeho priebehu (napr. III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05). Právomoc ústavného súdu zasahovať do rozhodovania v štádiu prípravného konania je daná len výnimočne, a to vtedy, ak rozhodnutím orgánu verejnej moci, jeho opatrením alebo iným zásahom došlo k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré už nepodlieha prieskumu iným orgánom verejnej moci alebo ho nemožno napraviť v ďalšom konaní pred všeobecným súdom (napr. rozhodnutie o väzbe).

Ústavný súd stabilne zastáva názor, že nie je iba jeho povinnosťou ako nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti zabezpečovať v rámci svojej rozhodovacej právomoci

ochranu základných práv a slobôd vrátane rešpektovania záväzkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná. Túto povinnosť majú aj všeobecné sudy ako primárni ochrancovia ústavnosti (napr. III. ÚS 79/02).

Zákonné predpoklady na ochranu základných práv a slobôd, ako aj ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z kvalifikovanej medzinárodnej zmluvy v priebehu trestného konania vytvárajú príslušné ustanovenia Trestného poriadku.

Podľa § 34 ods. 1 Trestného poriadku môže obvinený uvádzať okolnosti, navrhopovať, predkladať a obstarávať dôkazy slúžiace na jeho obhajobu, robiť návrhy a podávať žiadosti a opravné prostriedky. Má právo zvoliť si obhajcu a s ním sa radiť aj počas úkonov vykonávaných orgánom činným v trestnom konaní alebo súdom.

Podľa § 34 ods. 4 Trestného poriadku sú všetky orgány činné v trestnom konaní povinné vždy obvineného o jeho právach poučiť vrátane významu priznania a poskytnúť mu plnú možnosť na ich uplatnenie.

Podľa § 238 ods. 1 Trestného poriadku podanú obžalobu, ako aj návrh na dohodu o vine a treste predseda senátu najskôr prezrie z toho hľadiska, či pre ďalšie konanie poskytujú spoľahlivý podklad, najmä preverí, či prípravné konanie, ktoré im predchádzalo, bolo vykonané spôsobom zodpovedajúcim tomuto zákonu a či ju treba preskúmať alebo predbežne prejednať. Podľa § 243 ods. 2 Trestného poriadku pri predbežnom prejednaní obžaloby preskúma súd obžalobu a zákonnosť dôkazného materiálu.

Podľa § 244 ods. 1 písm. h) Trestného poriadku po predbežnom prejednaní obžaloby súd obžalobu odmietne a vráti vec prokurátorovi, ak zistí závažné procesné chyby, najmä že boli porušené ustanovenia zabezpečujúce práva obhajoby.

Podľa § 317 ods. 1 Trestného poriadku sa prieskumná právomoc odvolacieho súdu vzťahuje nielen na zákonnosť a odôvodnenosť napadnutých výrokov rozsudku, proti ktorým odvolateľ podal odvolanie, ale aj na správnosť postupu konania, ktoré im predchádzalo.

Podľa § 321 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku odvolací súd zruší napadnutý rozsudok aj pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, že boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci alebo právo obhajoby.

Trestná vec sťažovateľa sa v čase podania sťažnosti ústavnému súdu, ale aj v čase rozhodovania o nej nachádzala v tzv. predsúdnom štádiu trestného konania. Z toho vyplýva, že až po prípadnom podaní obžaloby sa môže začať konanie pred súdom. Za takejto situácie všeobecný súd, ktorému bude podaná obžaloba, bude povinný skúmať ústavnosť a zákonnosť konania predchádzajúceho podaniu obžaloby, a to tiež so zreteľom na dodržanie základných práv a slobôd v prípravnom konaní. Všeobecný súd má podľa Trestného poriadku aplikovateľného na tento prípad celý rad účinných procesných nástrojov, ako zabezpečiť nápravu prípadného porušenia základných práv a slobôd v prípravnom konaní, ak dospeje k záveru, že boli porušené.

Sťažovateľ teda uplatnením svojho práva na obhajobu v priebehu trestného konania vedeného proti nim má možnosť účinným spôsobom namietat' porušenie svojich základných práv a slobôd pred všeobecnými súdmi (IV. ÚS 100/09).

Za daných okolností nie je daný ústavný dôvod, aby ústavný súd vstupoval v trestnej veci sťažovateľa do právomoci všeobecných súdov. Sťažovateľ môže uplatniť v rámci práva na obhajobu argumentáciu týkajúcu sa porušenia jeho označených práv priamo pred súdom prvého stupňa v rámci konania o merite veci a následne zákonom dovoleným spôsobom aj prostredníctvom využitia opravných prostriedkov v trestnom konaní.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd sťažnosť sťažovateľa po jej predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2011